

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně J. Č., zastoupené JUDr. Janem Juračkou, advokátem se sídlem Tovární 7, Znojmo, proti žalovanému **Krajskému úřadu Jihomoravského kraje**, se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 1. 2007, č. j. JMK 161397/2006, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 11. 6. 2007, č. j. 33 Cad 22/2007 - 18,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovaný **j e p o v i n e n** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 952 Kč, a to k rukám jejího advokáta do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Žalovaný **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Výše označeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Znojmo ze dne 23. 11. 2006, č. j. MUZN 117505/2006, kterým byla žalobkyni dle § 107 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 2006, stanovena povinnost vrátit do čtyř měsíců od nabytí právní moci rozhodnutí neprávem poskytnutou dávku sociální péče za období od 1. 9. 2006 do 30. 9. 2006 ve výši 3132 Kč. Žalobkyně v měsíci září 2006 obdržela doplatek vdovského

důchodu ve výši 3686 Kč, čímž byl její příjem v tomto měsíci vyšší než stanovená výše dávky sociální péče a tím již nesplňovala podmínky sociální potřeby.

Krajský soud v Brně k žalobkyní podané žalobě rozhodnutí žalovaného zrušil rozsudkem ze dne 11. 6. 2007. V odůvodnění zejména uvedl, že žalobkyni vznikl nárok na vdovský důchod až dnem 27. 9. 2006, s výplatou tohoto důchodu za období od vzniku nároku do 24. dne následujícího měsíce (tedy do 24. 10. 2006), který Česká správa sociálního zabezpečení stanovila jako datum pravidelné výplaty důchodu, se plátce důchodové dávky vypořádal tak, že žalobkyni uhradil poměrnou část za čtyři dny v měsíci září (tzv. deniny) ve výši 546 Kč (136,50 Kč x 4) a za 23 dnů měsíce října ve výši 3140 Kč (136,50 Kč x 23), celkem tedy částku 3686 Kč. Z toho vyplývá, že příjem žalobkyně v měsíci září 2006 činil pouze částku 546 Kč. Výše této částky odůvodňovala poskytnutí dávky podle § 4 zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění účinném do 31. 12. 2006. Žalovaný z rozhodnutí o vdovském důchodu neučinil správný závěr o výši příjmu žalobkyně, neboť neposoudil přijatou částku z hlediska jejího nároku dle zákona č. 155/1995, o důchodovém pojištění, a přijatou částku posoudil jako prostý příjem bez rozlišení, za jakou dobu náleží. Krajský soud uzavřel, že nesprávný postup žalovaného měl za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a odejmutí dávky sociální péče, zavázal žalovaného vysloveným právním názorem a uložil mu, aby v novém řízení zrušil rozhodnutí správního orgánu I. stupně a řízení o přeplatku zastavil.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost. Poukázal na průběh správního řízení, skutkové okolnosti případu i na právní úpravu sociální potřeby účinnou v rozhodném období. Namítl, že žalobkyně správnímu orgánu včas neoznámila změnu příjmu, doplatek důchodu obdržela již dne 21. 9. 2006, tuto skutečnost však oznámila až dne 25. 10. 2006, čímž porušila § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení. Dále uvedl, že dávky důchodového zabezpečení (včetně doplateků) byly započitatelným příjmem podle § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění účinném do 31. 12. 2006. Podle § 1 odst. 7 zákona o sociální potřebnosti se pak při posuzování rozhodného příjmu pro nárok na dávky vychází z příjmů v daném měsíci vyplacených. Správnímu orgánu tedy nepřísluší posuzovat za jaké nebo na jaké období byly předmětné příjmy vyplaceny a počítat z něj deniny. Dodal, že podle § 101 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení se dávky sociální péče vyplácejí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách. Soud pak nesprávně uzavřel, že příjem žalobkyně v měsíci září 2006 odůvodňoval poskytnutí sociální dávky. Pokud by totiž příjem žalobkyně v měsíci září 2006 činil pouze 546 Kč, měla jí být v souladu s § 4 odst. 3 zákona o sociální potřebnosti přiznána dávka pouze ve výši 2586 Kč. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila se závěry krajského soudu a navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

V daném případě se jedná především o posouzení právní otázky, zda doplatek vdovského důchodu za období od 27. 9. 2006 do 23. 10. 2006, který žalobkyně obdržela již dne 21. 9. 2006, je nutno v celé jeho výši (3686 Kč) považovat za příjem rozhodný pro zpětné posouzení sociální potřeby žalobkyně v měsíci září 2006 a tedy pro případný vznik povinnosti vrátit již poskytnutou dávku sociální péče.

V této souvislosti žalovaný především namítl, že při posuzování rozhodného příjmu pro nárok na dávky se podle § 1 odst. 7 zákona o sociální potřebnosti vychází z příjmů v daném měsíci vyplacených (*„Příjmem občana se rozumí průměrný měsíční příjem vyplacený v posledních šesti měsících před podáním žádosti o dávku sociální péče.“*). Tento argument však nelze jako důvod pro předmětná rozhodnutí správních orgánů akceptovat, neboť vychází pouze z jazykového výkladu tohoto ustanovení.

Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (<http://nalus.usoud.cz>, publ. též pod č. 30/1998 Sb.), *„dalším naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jeho jazykového výkladu. Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy činí z práva nástroj odcizení a absurdity.“*

Na celou věc je nutno nahlížet z hlediska charakteristik sociální péče (či lépe řečeno sociální pomoci) coby jednoho ze subsystémů sociálního zabezpečení (vedle subsystémů sociálního pojištění a státního zaopatření), kterými jsou a) vysoká míra individualizace jak při posuzování existence nároku na plnění, tak při plnění samotném, b) princip subsidiarity, kdy nastupuje až v případě, kdy není k dispozici plnění ze žádného jiného systému, resp. tato plnění byla vyčerpána, a trvá potřeba zabezpečit základní životní potřeby občana, c) vysoká míra sociální solidarity.

Podle čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý, kdo je v hmotné nouzi, právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Účelem dávek sociální péče podle zákona o sociální potřebnosti pak je zabezpečení výživy a ostatních základních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost, popřípadě dalších zvýšených nákladů.

I u vdovského důchodu hraje zásadní roli funkce alimentární (vyživovací), i když z historického pohledu nabývá na významu funkce vyrovnávací [kdy účelem dávky je vyrovnávat rozdíl v životní úrovni rodiny plynoucí ze ztráty jednoho příjmu v důsledku úmrtí jejího člena (blíže srov. např. *P. Tröster a kol.: Právo sociálního zabezpečení, 2. vydání, C. H. Beck, Praha, 2002, str. 210*)].

Ve vztahu těchto dvou dávek, překrývajících se ve své alimentární funkci, se pak uplatňuje výše zmíněná subsidiarita dávek sociální péče [viz § 1 odst. 3 zákona o sociální potřebnosti, § 2 a § 6 odst. 1 písm. c) zákona o životním minimu] - dávky důchodového zabezpečení jsou příjmem rozhodným pro stanovení sociální potřeby občana.

V souzené věci však správní orgány povahu nároku na vdovský důchod, coby dávky důchodového zabezpečení účelově spjaté s obdobím, za něž je vyplácena, přehlédly.

Jestliže nárok žalobkyně na vdovský důchod vznikl (§ 54 odst. 1, § 49, § 50 zákona o důchodovém pojištění) až dnem 27. 9. 2006, bylo možno vztáhnout plnění výše uvedeného účelu této dávky až k období po tomto datu následujícímu, a to bez ohledu na okamžik výplaty doplatku vdovského důchodu za období od 27. 9. 2006 do 23. 10. 2006, jenž žalobkyně obdržela shodou okolností již dne 21. 9. 2006. Povinnosti správních orgánů rozhodujících o sociální potřebnosti tak bylo k této skutečnosti přihlídnout a do příjmů žalobkyně za období září 2006 započítat pouze alikvotní část předmětného doplatku za období od 27. 9. 2006 do 30. 9. 2006.

Ostatně absurdní je závěr, který plyne z argumentace žalovaného, totiž, že by posouzení oprávněnosti vyplacení dávky sociální péče za měsíc září 2006 záviselo pouze na tom, kdy žalobkyně obdržela doplatek vdovského důchodu. Kdyby ho totiž převzala např. až 1. 10. 2006, už by podle tohoto názoru orgány sociální péče nemohly alikvotní část tohoto doplatku do příjmů žalobkyně za měsíc září započítat. I z tohoto hlediska je názor žalovaného neudržitelný.

Pokud žalovaný namítl, že žalobkyně včas nesplnila oznamovací povinnost dle § 106 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, je třeba mu dát za pravdu. Tak ostatně v podstatě učinil i krajský soud, když ve třetím odstavci na straně 3 rozsudku uvedl, že žalobkyně předmětné skutečnosti správnímu orgánu I. stupně oznámila, „*byť ne tak přesně, jak stanoví zákon*“, obratem však správně dodal, že námitkám žalobkyně přisvědčil z jiného důvodu, totiž kvůli povaze nároku na dávku důchodového pojištění, kterou obdržela. Důvodem pro zrušení rozhodnutí žalovaného tak nebyla vadná aplikace § 107 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení v otázce, zda žalobkyně splnila či nesplnila jí uloženou povinnost (v daném případě oznamovací povinnost dle § 106 odst. 1 téhož zákona), ale v nesprávném posouzení jiné podmínky nutné pro vrácení dávky, totiž zda jí za nově zjištěných okolností dávka za měsíc září 2006 nenáležela vůbec nebo v poskytované výši.

Skutečnost, že krajský soud v rozporu s § 101 odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení konstatoval zpětné vyplacení dávek sociální péče, pak nemohla mít na zákonnost jeho rozsudku žádný vliv.

Krajský soud výstižně vyjádřil podstatu věci, spočívající v povaze vdovského důchodu coby příjmu ovlivňujícího posouzení sociální potřebnosti žalobkyně, nesprávně však žalovaného zavázal ke zrušení rozhodnutí správního orgánu I. stupně a k zastavení řízení o přeplatku. Je totiž nesporné, že žalobkyně v měsíci září 2006 měla příjem ve výši 546 Kč. Krajský soud tak měl žalovaného zavázat pouze k tomu, aby se při novém posouzení věci ve smyslu § 4 odst. 3 zákona o sociální potřebnosti řídil právním názorem krajského soudu a při výpočtu příjmu žalobkyně v měsíci září 2006 přihlížel pouze k poměrné části jí obdrženého doplatku vdovského důchodu. Nesprávný závěr krajského soudu v této otázce nicméně nemohl být důvodem pro zrušení napadeného rozsudku, neboť na správnost posouzení věci samé neměl žádný vliv a postačí tak pouze korekce předmětné části jeho odůvodnění (obdobně též např. rozsudky Nejvyššího správního

soudu ze dne 19. 1. 2006, č. j. 2 Afs 100/2005 - 106, a ze dne 28. 5. 2008, č. j. 6 As 3/2007 - 72, oba na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud tedy shledal námitky žalovaného nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně dosáhla v řízení o kasační stížnosti plného úspěchu, a proto má dle § 60 odst. 1 s. ř. s. právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Náklady řízení byly stanoveny podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, v tomto případě za jeden úkon právní služby spočívající v písemném podání týkajícím se věci samé ze dne 18. 8. 2007, a náhrady hotových výdajů, ve výši 1 x 500 Kč a 1 x 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 2, § 11 odst. 1 písm. d), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], tedy 800 Kč. Protože advokát žalobkyně je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady řízení o částku 152 Kč, odpovídající dani, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.), na celkovou částku 952 Kč. Ke splnění povinnosti byla stanovena přiměřená lhůta.

Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2008

Kaniová JUDr. Lenka
předsedkyně
senátu